

Giovanni
GIOLITTI

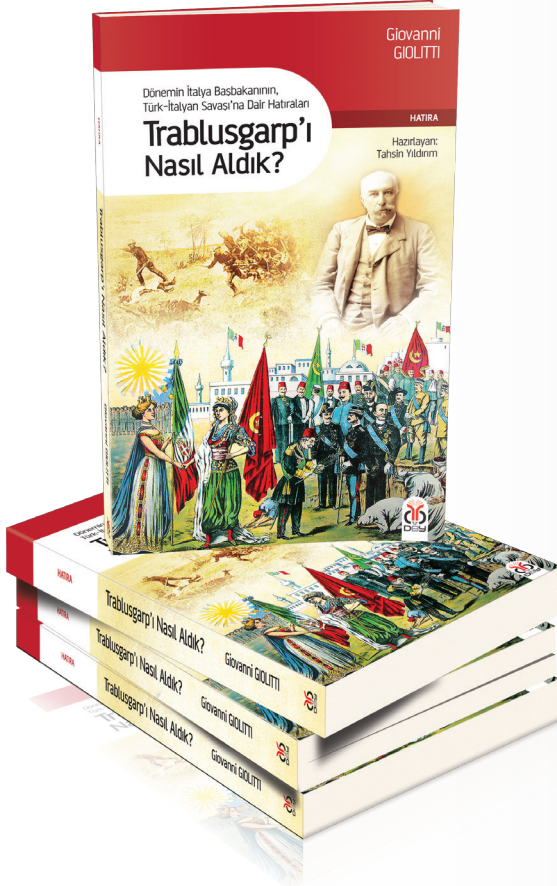
Dönemin İtalya Başbakanının,
Türk-İtalyan Savaşı'na Dair Hatıraları

Trablusgarp'ı Nasıl Aldık?

HATIRA

Hazırlayan:
Tahsin Yıldırım

Dönemin İtalya başbakanının
Türk-İtalyan Savaşı'na dair hatıraları

Trablusgarp'ı Nasıl Aldık?

HATIRA

Giovanni Giolitti

Hazırlayan
Tahsin Yıldırım

Trablusgarp'ı Nasıl Aldık?

© DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI, 2012

DBY: 12
Hatıra: 10

İsbn: 978-605-4635-02-3
Sertifika No: 18188

Birinci Baskı:
İstanbul, Ekim 2012

Yazar:
Giovanni Giolitti

Hazırlayan:
Tahsin Yıldırım

Editör:
Ersan Güngör

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Sayfa Düzeni:
DBY

Kapak Tasarımı:
Sercan Arslan

Baskı/Cilt:
Şenyıldız Yay. Matbaacılık Ltd. Şti.
Gümüşsuyu Cad. No: 3, K: 2 Topkapı/İstanbul
Tel: 0212 483 47 92 (Sertifika No: 11964)

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ticarethane Sokak Tevfikkuşoğlu İşhanı No: 11/36
Sultanahmet - Fatih / İstanbul / Türkiye
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

İçindekiler

Giovanni Giolitti	9
Sunuş	11
Giriş	13
Trablusgarp Savaşı.....	17
Uşi Antlaşması'nın Gizli ve Açık Maddeleri.....	18

Trablusgarp'ı Nasıl Aldık?

Trablusgarp'ın İşgalinden Önce Yaptıklarım?.....	29
Trablusgarp Valisi.....	32
İki Dışişleri Bakanı.....	33
Babıâli'ye İhtar.....	35
Trablusgarp Belediye Başkanının Yaptığı.....	36
Osmanlı'daki Kamuoyu.....	38
Türklerin Ancak Aklı Başına Geldi.....	39
Trablusgarp İşgali Öncesi Planlar.....	40
Sir Edward Grey ile Görüşme.....	42
Trablusgarp İşgali Öncesi Osmanlı'nın ve Batı'nın Tutumu.....	44
Rusya'nın Tutumu.....	48
Avusturya'nın Tutumu.....	51
Avusturya'nın Beyanatı.....	52
Almanya'nın Olaylara Dâhil Olması.....	53

Verilen Ültimatom	57
Askerî Hazırlıklar	59
Askerî Sevkiyat.....	63
Türk Donanması.....	65
İtalyanların Tedirginliği.....	67
Trablusgarp'taki Vaziyet	68
Osmanlı Devleti'nin Çabaları.....	69
İtalya Kralı ile Görüşmem	71
Osmanlı'ya Verilen Ültimatom ve Cevabı.....	73
Harp Başlıyor	76
İşgal Devam Ediyor	80
Çok Garip Bir Harp.....	82
Ülkelerin Menfaatleri.....	82
Adriyatik Denizi'ndeki Siyasetimiz	85
Trablusgarp'ı İlhak Kararı.....	87
Rusya Hariciye Nâzırının Sulh Teşebbüsü	89
Trablusgarp'ta Askerî Vaziyet.....	92
Mösyö Legrand ile Görüşmem.....	94
Fransız Vapurları Meselesi	96
General Caneva'nın Aczi.....	97
Çanakkale'ye Hücum Tasavvurları.....	103
İtalyan Donanması Beyrut'ta	106
İtalya'ya Verilen Nota	107
Adaları İşgal Tasavvuru	109
Poincaré'nin Tavsiyeleri	110
On iki Adalar İçin Taahhüt.....	112
Harbin Yeni Safhası	112
Adaların İşgaline Avusturya Tepkisi	113
Adaların İşgaline Osmanlı'nın Tepkisi.....	113
Donanma Çanakkale Boğazi'nda.....	114

Çanakkale Boğazi'na Hücum.....	115
Ülkelerin Protestosu	117
Yemen'de Çıkarılan İsyân.....	119
Seyyit İdris'le Münasebetlerimiz.....	120
Seyyid İdris'in İsyân Teşebbüsü ve Yardımlarımız	122
Dünya Müslümanlarının Şikâyetleri	124
Osmanlı Hükümeti ile Münasebetlerimiz	125
İttihat ve Terakki'nin İki Çaresi.....	127
İstanbul'a Giden Sırp Konsolosu.....	128
Osmanlı Hükümetinin Fikri	128
Müzakerelerden Sonraki Teklifler.....	130
Doğrudan Müzakere Teklifi	132
Müzakereler İçin Oluşturulan Komisyon	133
Lozan'daki Gizli Müzakereler	136
Müzakerelerden Sonra	140
Adalar Meselesi	143
İstanbul'da Kabine Değişiyor	144
Müzakerelerin Kesilmesi	146
Müzakereler İçin Yeni Arayışlar	147
Alman Sefirinin İstanbul'daki Faaliyetleri	148
Osmanlı'nın İstekleri.....	150
İsviçre'de Yeni Müzakereler Başlıyor	151
Müzakerelerde Yapılan Teklifler	153
Türlere Yeni Bir Teklif	156
Amerika Reiscumhurunun Hakemliği.....	158
İstanbul'da Fırkacılık Meselelerinin Sulhu Üzerine Tesiri	159
İstanbul'daki Çekişmeler.....	160
Reşit Paşa Roma Yolunda	162
Reşit Paşa Roma'ya Gelmiyor	163
Osmanlı Zaman Kazanmak İstiyor.....	164

Reşit Paşa, Noradunkyan'ı Dinlemiyor	166
Sulh Anlaşması İçin Yapılan Teklifler	167
İstanbul Nihayet Anlaşmayı Tasdike Yanaşiyor.....	168
Şeyhülislamın İtirazları	169
Gizli Anlaşmadaki Kararlar	171
Anlaşma Metninde Tadilât İsteniyor	174
Babiâli'nin Son Dakika Teklifleri.....	176
Sulh Nihayet İmzalanıyor.....	181
Dizin	185

Giovanni Giolitti

22 Ekim veya 27 Ekim Ekim 1842 tarihinde o zamanki Sardinya Krallığı'nın Piemonte kentinde doğmuş 17 Temmuz 1928'de İtalya'da ölmüş İtalyan devlet adamıdır. 1892 ve 1921 yılları arasında beş kez İtalya başbakanı olmuştur.

Torino Üniversitesi'nde hukuk öğrenimini görmüştür. 1860 yılında, öğrenimini tamamladıktan sonra çeşitli idari görevler almıştır.

1882 yılındaki seçimler sonunda İtalya parlamentosuna girmiştir. Meclisteki ilk zamanlarında kendi isteksizliği nedeniyle mecliste fazla varlık gösterememiştir. Ama Şubat 1886'daki bütçe görüşmelerinde Maliye Bakanı Agostino Magliani'yi eleştirerek dikkatleri üzerine çekmiş ve adından söz ettirir olmuştur. Magliani'nin bakanlıktan düşürülmesi sonucunda, 9 Mart 1889'da maliye bakanı olarak Crispi hükümetinde görev almıştır. 29 Haziran 1887-6 Şubat 1891 tarihleri arasında başbakan olan Francesco Crispi'nin istifası sonrası Antonio Starabba'nın kurduğu hükümetten sonra 15 Mayıs 1892'de İtalya Başbakanı olmuştur. Bu durum birçok kişi için sürpriz olmuştur.

Giolitti'nin ilk başbakanlık dönemi bazı siyasî başarısızlıklar ve kötü bir yönetim içerisinde geçmiştir. Hazırladığı

reformları hayata geçirememiştir. Sonra da adı, bazı hükümet üyeleriyle birlikte bir banka skandalına karışmıştır. Aynı sıralarda, 1870'li yıllardan beri gelişmekte ve güçlenmekte olan sendikacılık ve sosyalist hareketlerin de yasal platforma geçmelerine yavaş yavaş izin vermiştir. Bu sırada Sicilya'da patlak veren grevleri ılımlı karşılaması yüzünden, parlamentonun bazı sağ kanat üyeleri ve işverenlerin eleştirilerine hedef olmuştur. Tüm bu olumsuz gelişmelerden sonra, 15 Mayıs 1892 tarihi ile 15 Aralık 1893 tarihleri arasında başbakanlık yapmıştır. Başbakanlıktan istifasının ardından da eleştiri oklarının hedefinden kurtulamamıştır.

İtalya'daki banka skandalı nedeniyle yeni başbakan Francesco Crispi'nin şiddetli saldırılarına hedef olan Giolitti; önce kendisini temize çıkarmıştır, ardından da Crispi'ye siyaseten yıpratmıştır. Adowa'daki askerî yenilgi sonrası Crispi'nin Mart 1896'daki istifası ardından kurulan birçok hükümetin oluşumunda perde arkasında etkin rol oynamıştır. 1901 yılında tüm ülkeyi saran grevlerin yatıştırılmasında önemli görevler almıştır.

Luigi Pelloux hükümetinin, sol hareketlere karşı özgürlükleri kısıtlamaya kalkışması üzerine düşürülüşünden sonra Şubat 1901-Haziran 1905 tarihleri arasında kurulan Zanardelli hükümetinde, içişleri bakanı olarak görev almıştır. Başbakan Zanardelli'nin istifasından sonra yeniden hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir.

30 Mart 1911-21 Mart 1914 tarihleri arasındaki iktidarı Osmanlı ile ciddi olarak kaderinin kesiştiği yıllar olmuştur. Bu yıllarda Trablusgarp Harbi'ni başlatmıştır.

Son iktidarı ise 15 Haziran 1920-4 Temmuz 1921 tarihleri arasında olmuştur.

Sunuş

Osmanlı Devleti'ni, Afrika kıtasından çıkaran Trablusgarp Harbi milletimiz için önemli bir kırılmadır. Bu savaşa ait birçok araştırma eseri ve hatıra kaleme alınmıştır. Hatıralar kişilerin, aynı zamanda milletlerin hafızalarıdır. İşte hatıralar bu özellikleriyle bilinmeyenleri bilinir kıldığından önemlidir. Bizce bu döneme ait hatıralardan en önemlilerinden biri olan ve size sunduğumuz dönemin İtalyan Başbakanı Giovanni Giolitti'nin hatıralarıdır.¹ Bu hatıralar ilk önce 1922 yılında İtalya'da yayınlanmıştır. Türkiye'de ise 29 Temmuz 1935 ile 10 Eylül 1935 tarihleri arasında *Zaman* gazetesinde tefrika edilmiştir. Size sunduğumuz eser de bu tefrikadan alınmıştır.

Tefrikada Osmanlı yerine genellikle Türkiye kelimesi tercih edilmiştir. Tefrikanın aslına sadık kalmak için bu kelimeler değiştirilmemiştir.

Eserin diline ve imlasına müdahale edilmemiştir. Anlamı bilinmeyen ya da açıklanma ihtiyacı duyulan kelime, kavram,

¹ Giovanni Giolitti, *Memorie Della Mia Vita (Hayatımın Hatıraları)*, Manza, Roma, 1922, 2. Baskı 1945. Kitabı oluşturduğumuz tefrika metin, yazarın hatıralarının Osmanlı Devleti'ni ilgilendiren bölümlerinden oluşmaktadır.

yer ve şahıs adları gerek dipnotlarla gerekse köşeli parantezler içindeki açıklamalar ile izah edilmiştir.

Kitapta tefrika metinde yer almayan bazı başlıklar tarafımızdan konmuştur.

Eser kitaplaşırken yardımlarını gördüğüm Sayın Yard. Doç. Dr. Turgay Anar'a, Sayın İbrahim Öztürkçü'ye ve hasaten Sayın İsmail Toluay'a teşekkür borçluyum.

Kitabın kültür hayatımıza faydası en büyük temennimdir.

Tahsin Yıldırım
Çamlıca / 17 Eylül 2012

Giriş

Osmanlı'nın son yıllarında Osmanlı'dan pay kapmak isteyen ülkeler arasına İtalya da dâhil olmuştur. İşte bu anlayışın bir tecellisi olarak İtalya'da Osmanlı Devleti'ne ait olan Trablusgarp'a saldırarak orayı ilhak etmek istemiştir. Ve bunu da maalesef yapmıştır. Trablusgarp'ta Osmanlı'yı sıkıştırımayan İtalya, Ege adalarına saldırarak Osmanlı Devleti'ni Balkan Savaşları sırasında zor durumda bırakmıştır. Tercih yapmak zorunda olan Osmanlı Devleti de Uşi Anlaşması'nı imzalamak zorunda kalmıştır.

Bu süreci başlatan ve büyük oranda yöneten İtalya Başbakanı Giovanni Giolitti hatıralarını kaleme almış ve yayınlamıştır.² Bu hatıraların ilk baskısından hareketle 29 Temmuz 1935 ile 10 Eylül 1935 tarihleri arasında *Zaman* gazetesinde tefrika edilmiştir. Eseri kimin tercüme ettiği ya da tefrikaya hazırladığı belirtilmemiştir. Mütercim tefrikaya başlarken şu cümlelerle eseri tanıtmıştır:

Trablusgarp'ı 1911'den 1914 tarihine kadar İtalya başvekâletinde bulunmuş olan Mösyö Giolitti işgal ettirmiştir. Giolitti için bu

² Giovanni Giolitti, *Memorie Della Mia Vita (Hayatımın Hatıraları)*, Manza, Roma, 1922, 2. Baskı 1945. [Yayına hazırlayanın notu]

kıymetli ülkemizi işgal etmek eskiden beri en büyük gaye imiş, bunun için de daima münasip fırsat beklemekte imiş. Nihayet İngiltere'nin, Fransa'nın Fas'taki hukukuna, Fransa'nın da İngiltere'nin Mısır'daki hukukunu tanıması üzerine İtalya da bu iki devlete müracaat ederek, tabii bizim gıyabımızda, İtalya'nın Trablusgarp üzerindeki hukukunu tasdik ettirmiş. Meşrutiyet'in ilânından³ sonra İttihat ve Terakki hükümetinin, vatanperverâne siyaset takip etmesi Mösyö Giolitti'yi ürküttüğünden nihayet Trablusgarp'ı işgale karar vermiştir. Aşağıdaki hatırat bu işgal kararının, ne gibi safahattan geçerek, kesb-i katiyet ettiğini ve nasıl tatbik olunduğunu göstermek itibarıyla, yakın tarihimizin bizim için çok acı olan bir safhasını aydınlatmaktadır. Buna, yeni bir memleket işgal edilmek olduğu bir sırada mucibi ibret olur, ümidiyle dercediyoruz.

Mütercim tefrikayı yayınlarken ilgili eserden seçmeler yapmıştır. Ayrıca tercümede özellikle de dipnotlarda milliyetçi bir Türk'ün kaleminden çıkan görüşleri sıkça görmekteyiz. Mütercimin gerek eser hakkındaki gerekse Trablusgarp Harbi ile ilgili kanaatlerini aşağıdaki alıntıda görmek mümkündür:

Giolitti'nin hatıratının Trablusgarp Harbi'nin nasıl başladığına ve nasıl hitam bulduğuna ait olan aksamı burada bitmektedir. Bu kısımları biz hulûsatan naklettik, maksadımız ise bu kıymetli mülkün elimizden alınması için İtalyanların nasıl senelerce çalıştığını ve onlar siyasî, idarî, diplomatik gibi birçok cephelerden çalışırken bizim de Eshabı Kehf gibi derin bir uykuda bulduğumuzu göstermek idi.

³ 24 Temmuz 1908. [Yayına hazırlayanın notu]

Bu hatıratın heyeti umumiyesinden çıkan mâna ise şudur: Trablusgarp'ta, İtalya'nın muhtemel bir tecavüzüne karşı, hatta tecavüzden birkaç ay evvel İtalyan gazeteleri Trablusgarp'ı alacağız diye bar bar bağırdukları halde tarafımızdan en ufak askerî bir tedbir alınmamış, yalnız ilân-ı harbe birkaç gün kala –o da gümrükten mal kaçıran gibi– Derne Vapuru ile birkaç bin tüfek gönderilmiştir. Halbuki düşmanlarımızın sarîh hazırlıkları ve bar bar bağırmaları karşısında, o zamanki Sadrazam İbrahim Hakki Paşa hükümeti, tavsifi için kelime bulamadığımız gaffeti göstermemiş olsaydı da Trablusgarp'a meselâ sekiz on batarya top, bir iki fırka asker ve bunlar için icap eden levazım ve mühimmat gönderilmiş olsa imiş, yalnız Trablusgarp'ı kurtarmak değil, belki İtalya'nın duçar olacağı müthiş hezimetten dolayı dâhilî bir felâkete uğramasına bile sebep olacağımız muhakkak imiş. Bu hakikatler, Giolitti'nin, sulh için İtalya'nın ne kadar çırpındığını istemeyerek itiraf etmesinden sarahaten anlaşılıyor.

O zamanki İtalya'nın askerî idaresi çok bozuk olduğundan Trablusgarp'ta İtalyan fırkalarının uğrayacağı bir tek esaslı hezimet, bütün İtalyan askerini Trablusgarp'ı terke mecbur edeceğinde şüphe bırakmıyor. Şu halde yine Trablusgarp'ın elimizden gitmesine iki fırka asker ve on batarya topun yokluğu sebep olmuştur, dersek mübalağa etmemiş olacağımızdan eminiz.

Daha dünkü tarihimize ait bu elim hâdiseleri daima ibret ve intibah ile göz önünde tutmalıyız. Giolitti hatıratında, Trablusgarp hakkında yazacaklarını bitirdikten sonra bu harbin, Umumî Harp'e sebebiyet verdiği hakkındaki iddialara cevap vererek bu iddiaları tabiatıyla reddediyor. Hakikatte ise Harbi Umumî'nin nedenlerini Trablusgarp Harbi'nde aranmalıdır. Çünkü Balkanlılara bizim üzerimize saldırmak cüretini Trablusgarp Harbi'nin vardığında şüphe edilemez. Giolitti'nin Balkanlar Harbi münasebetiyle de bir hayli hataları vardır ki onları da bir sırası geldiği vakit, sütunlarımıza nakletmemiz mukarrerdir.

Trablusgarp Savaşı'nu resmeden bir kartpostal

Hatırada döneme ait çok önemli bilgiler ve tespitler yer almaktadır. Bize göre bunlardan en ilginç, Osmanlı devlet kademelerindeki gruplaşmalar nedeniyle tercihlerinde ülkeden ziyade partileri lehine karar vermeleridir. Yazar bu konuda şunlara değinmektedir:

Bunların her biri ise vaziyetin mesuliyetini ve avakıbını [akıbetlerini] diğerlerinin omuzlarına yükletmek istiyordu. Şurasını hatırlatayım ki o zaman mevkii iktidara gelmiş olan yeni kabine eski devrin adamlarından müteşekkil olup, iki vilâyetin elden çıkmasının mesuliyetini Genç Türklere yükletebilmek için sulh meselesinin hallini tacil etmek [hızlandırmak, acele etmek] istiyordu. Buna mukabil İttihat ve Terakki bilakis mesuliyeti kabinenin üzerine yükletecek surette manevra çevirmekte idi. Başkaları da bir takım emarelerden Balkan Harbi'nin pek yakınlaşmakta olduğunu gördüklerinden ve bu harbi Türklerin kolayca kazanacağını

annettiklerinden, İtalya ile sulhu yapmakta istica [acele] etmemeyi faydalı addetmekte ve bu işi de Balkanlar Harbi'nden sonra toplanacak olan beynelmil konferansa tehir etmek istemekte idiler. Bütün bu meselelere, bu gibi ahvalde karışması mutad olan malî entrikaları da ilâve edecek olursak artık vaziyetin ne kadar müşevves [belirsiz] olduğunu göstermiş olur. Bu cümleden olarak bizzat Türkiye âyan reisinin bana bilvâsita haber verdirdiğine göre bir diplomat, malî menfaatler endişesiyle, Türkiye'ye mümkün meretebe mukavemeti uzatmayı tavsiye etmekte ve çünkü İtalya'nın zayıf düşmesi umumî siyaset için lâzım olduğunu söylemekte imiş.

Trablusgarp Savaşı

XX. yy. başlarına gelindiğinde Kuzey Afrika'da Osmanlı egemenliğinde sadece Trablusgarp kalmıştır. Daha önce Cezayir'i ve Tunus'u Fransızlar, Mısır'ı da İngilizler işgal etmişlerdi. Gelişen sanayisi için hammadde ve pazar arayışı içine girmiş olan İtalya ise Osmanlı'nın elindeki geri kalan yerlere göz dikmiş ve bu nedenle de Trablusgarp'a saldırmıştır.

Mısır'ın İngilizlerin eline geçmesinden dolayı karayolu bağlantısı kesik olan Osmanlı Devleti kendini savunmak için Trablusgarp'a karadan asker gönderemiyordu. Osmanlı, donanmasının İtalyan donanmasına kıyasla daha zayıf olduğunu bildiği için denizden de Trablusgarp'a müdahale edemedi. Bu yüzden aralarında Mustafa Kemal ve Enver Bey'in de bulunduğu gönüllü subaylar çeşitli yollarla bölgeye giderek Tobruk, Derne, Bingazi'de İtalyanlara karşı başarılı savaşlara öncülük ettiler.

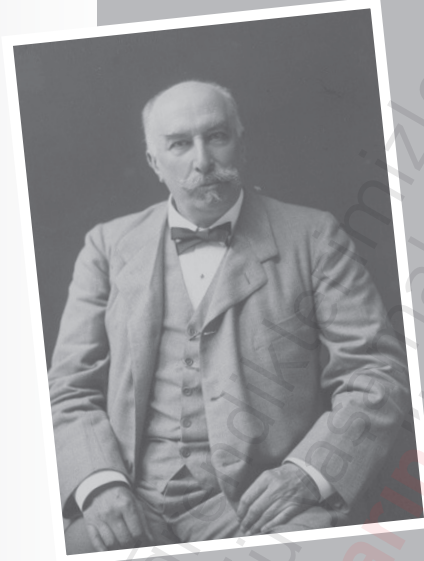
Trablusgarp'ı ele geçirmekte zorlanan İtalyanlar On iki Ada ve Rodos'u işgal ettiler. Bu sırada Balkan Savaşı patlak verince Osmanlı Devleti barış imzalamak zorunda kalmıştır.

Batı Afrika'ya içine alacak bir Türk-Arap İmparatorluğu'nun projeleri üzerine eğilmişlerdi.

Trablusgarp Savaşı fiilen Uşi Antlaşması'yla sona ermişti. Bir süre Osmanlı Devleti'nde kalan silahlar ve subaylarla organize olan Trablusgarp ve Bingazi yerlileri, liderleri Seyid Ahmet Şerif el-Sünûsî yönetiminde savaşı sürdürmüşlerdi. Savaş İtalyanların tahmin ettikleri gibi hemen bitmemişti. Hatta fiili olarak 1917'ye kadar sürmüştü. 1929'a kadar İtalyanlar ancak Trablusgarp ve çevresinde kontrolü sağlayabilmişlerdi. Bu tarihten sonra yavaş yavaş iç kesimlere ilerleyen İtalyanlar; Fizan ve Bingazi'yi ele geçirmişler ve ancak 1932 yılında bu üç bölgeyi de kontrolleri altına alıp Libya'nın tamamını kapsayan bir koloni kurabilmişlerdi. Ayrıca bu savaşla Trablusgarp Bölgesi'ni kazanan İtalya yuvarlak bir hesapla 750 milyon frank, tüm kuvvetlerinin üçte birini ve askerî şeref ve siyasal onur ve itibarından da çok şey kaybetmişti.⁸

⁸ 1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi ve Kolağası Mustafa Kemal, KTB, Ankara, 1985, s. 132.

Giovanni Giolitti

Trablusgarp'ı Nasıl Aldık?

Bundan başka İttifak-ı Müselles Muahedesi¹⁰ tecdit edilirken o muahedenin [antlaşmanın] 9. maddesinde bizim Trablusgarp-ı muhtarisini [Trablusgarp özerkliğini] işgalimizin meşru bir taviz olacağı ve Almanya ile Avusturya'nın bu işte hiçbir alâkaları olmayacağı kaydı da ilâve edilmişti.

Ben daha 1906-1909 seneleri esnasında mevkii iktidarda bulunurken, İtalya'nın bir gün Trablusgarp için muharebeyi göze almak ihtimalini doğrudan doğruya derpiş ederek [göz önünde bulundurmak] bu mesele ile meşgul olmaya lüzum görmüş ve Trablusgarp'ta zemini hazırlamış ve bilhassa kabilelerin kendi aralarındaki münazaa ve ihtilaflarla, doğrudan doğruya Türk makâmâtı resmîyesi [resmî makamları] ile olan gerginliklerden istifade için bazı hususi memurlarla Trablusgarp ve Bingazi'de tahrikât yaptırmaya başlamıştım.

Bu memurlarımın arasında Mehmet Ali Ulvi Bey isminde bir de Mısırlı vardı ki bu Mısırlı evvelce de İtalya'ya bazı hizmetler ifa etmişti. Bu Mısırlıyı Sünüsilerin¹¹

¹⁰ İtalyanlar Trablus ve Bingazi'yi ele geçirmeye karar verdikten sonra 1902'de Fransızlar ve İngilizlerle bir anlaşma yaptılar. Bu anlaşma ile İtalya, Fransızların Fas ve İngilizlerin Mısır'daki durumlarına karşın kabul ediyor, karşılık olarak İngiltere ve Fransa da İtalya'nın Trablusgarp üzerindeki birinci derece olan menfaatlerini (!) tanıyorlardı. İtalya bu hakkı(!), diğer nüfus çok devletlere de kabul ettirmiş durumda idi. O sıralarda İtalya'ya gitmiş olan Rus çarı, İtalyan isteğini doğru bulduğu gibi, Avusturya ve Almanya da bu işe razı olmuştu. İttifak-ı Müselles Muahedesi yenilenirken İtalya, muahedenin dokuzuncu maddesine “*Trablus işgaline karşı Avusturya ve Almanya'nın alaka göstermeyeceklerine*” dair bir kayıt eklemiştir.

¹¹ Sünüsîlik Seyyid Muhammed bin Ali es-Sünûsî'nin 1837'de Afrika'da kurduğu büyük İslam tarikatıdır. Seyyid Muhammed, Müslümanların bu bozuk yola kaymamaları ve İslam memleketlerini içine

Trablusgarp'ın İşgalinden Önce Yaptıklarımız?

Fransa ve İngiltere ile yaptığımız anlaşma neticesinde, biz bu iki memleketin Fas'ta ve Mısır'da vaziyetlerine karışmamayı taahhüt etmiş ve buna mukabil Fransa ve İngiltere de İtalya'nın Trablusgarp'ta birince derecede olan menafini [menfaatler] kabul ve tasdik etmişlerdi. Hatta o sıralarda Rusya Çarı'nın⁹ İtalya'ya seyahati esnasında, bizim Trablusgarp üzerinde hukumuzu(!) Çar'a dahi tasdik ettirmiştim.

⁹ II. Nikolay ya da Nikolay Aleksandroviç Romanov (d. 18 Mayıs 1868 – ö. 17 Temmuz 1918): Rusya İmparatorluğu'nun son çarı ve Romanov hanedanının hüküm süren son üyesidir. Bolşevik İhtilali sırasında tahtta bulunan II. Nikolay Bolşevikler tarafından tahttan indirilerek, karısı Aleksandra ve çocuklarıyla beraber idam edilmiştir. Ölümünden sonra Nikolay Rus Ortodoks Kilisesi tarafından aziz ilan edilmiştir. Çar Nikolay ve ailesi 8 Mart 1917'de St. Petersburg başlayan ayaklanmanın ardından kentin komutanına sert önlemler almasını emretmiştir. Olayların önünün alınamaması sonucunda Nikolay, ordunun da desteğini alan Duma'nın çağırısına uyarak 15 Mart 1917'de kardeşi Mihail lehine tahttan çekilmiştir. Mihail'in tacı reddetmesiyle Rusya'da bin yıllık monarşi yönetimi son buldu. 16/17 Temmuz gecesi Nikolay, ailesi ve yakın dostları ile birlikte hapsedildikleri evin bodrumunda öldürülmüştür. Cesetlerin yakıldığı izlenimi vermek için giysileri terk edilmiş bir maden ocağında yakıldıktan sonra cesetleri ormanlık araziye gömülmüştür. [Yayına hazırlayanın notu]

Bu nutukta Mösyö Poincaré meselenin halli için Lahey Mahkemesi'ne gitmeye hazır olduğunu ve fakat mahkemeye gitmeden evvel İtalya'nın, tevkif ettiği gemi ile bilhassa Türk Hilâl-i Ahmer heyetini derhal Fransa'ya iade etmesini talep edeceğini söylemiş ve bu hususta şiddetle ısrar da ettiğinden nihayet İtalya Hükûmeti hem 29 Türk'ü hem de tevkif ettiği vapuru, hiç bir müzakere başlamadan evvel iadeye mecbur olmuştur. Bu suretle Hilâl-i Ahmer heyeti de bir müddet sonra İtalyan gemilerinin gözü önünde tekrar Tunus tarihiyle Trablusgarp'a gitmiştir.⁸¹

Bu Hilâl-i Ahmer heyeti, Doktor Emin Bey isminde bir zatın riyaseti altında idi. Bu doktorların elyevm nerede olduğu ve ne yaptığı malûm değildir.

General Caneva'nın Aczi

Fransızlarla olan bu Manuba ve Kartaca meseleleri ise Trablusgarp sahasındaki muharebelerden başka bizim umumî vaziyette de meşgul olmaya ne kadar mecbur bulunduğumuzu göstermekte idi. Binaenaleyh Trablusgarp'taki ordularımızın

⁸¹ Bu hâdis, İtalya için büyük bir hezimet siyasiye ile neticelenmişti. Mösyö Giolitti hatıratında bu cihetleri hiç mevzu bahis etmiyor ve hatta sıkılmadan mesele benim teklifim veçhile Lahey Mahkemesi'ne giderek orada İtalya için iyi bir surette neticelendi diyerek adetâ İtalya'nın bu işte siyaseten galip geldiğini ima etmek istiyor. Hangi Fransız kitabını açsanız, hakikatini derhal öğrenebileceğimiz bu kadar açık bir meselede İtalyan başvekili alenen yalan söylediğine göre, artık diğer mesailde de ne kadar yalan söylediğini tahmin etmek güç değildir. Bununla beraber, hatırat, Trablusgarp'ı bizden almak için İtalya'nın oynadığı siyasî oyunları da anlaştığından, işte sırf bu nokta-i nazardan intibahımızı mucip olmak için, bunları kısmen tercüme ediyoruz.

kumandanı General Caneva ile münasebâtında, Roma'daki başvekâlet dairesinden harbi idareye kalkışmak gibi işler yapmak hatırımdan bile geçmediğini tasrih ile askerî hareketler hakkında icap eden hükümleri vermek mesuliyet ve serbestisini tamamiyle kendisine bıraktığını söylemekle beraber, harbin heyeti umumiye itibariyle arz ettiği muhtelif safahat hakkında kendisinin nazarı dikkatini celp etmekten hâli kalmıyordum.

Bunun üzerine General Caneva, harbin çok ağır devam ettiğini izah etmek üzere Kaymakam Giardino'yu Roma'ya göndermişti. Sonra 7 ve 8 Şubat tarihlerinde bizzat kendisi de Roma'ya geldi. General ile uzun mülâkat yaptım. Bu mülâkatlar ben de general hakkında gayet iyi intibalar bıraktı. Kendisinin zeki, muktedir ve intizamı sever bir adam olduğu ve bir işe, ancak onun bütün icabâtını iyice düşünüp tartmadıkça girişmek âdeti olmadığı anlaşılıyordu. Fakat general aynı

Siperlerinde mevzilenmiş İtalyan askerler

zamanda bende fikri teşebbüsten mahrum bulunduğu ve harici siyaset mukteziyatını hiç nazarı itibara almadığı hissini de bırakmıştı. Filhakika General Caneva, başkalarının da bir çok menfaatlerini ihlâl etmekte olan bir harbin süratle intac edilerek [bitirilerek] her an çıkması muhtemel olan karışıklıkların önünü almayı katiyen düşünmemekte, yalnız mahalli vaziyeti askeriyeve ehemmiyet vermekte idi.

Ben ise herhangi bir muvaffakiyetsizliğe düşer olmamak için azamî ihtiyatlı davranmak lüzumunu takdir etmekle beraber, kati neticeler istihsal edecek harekâtı askeriye yapması hususunda da ısrar ediyordum. Çünkü her an, dostane bir müdahale bahanesiyle bir müzakere kapısı açılması ihtimalini gözümün önünde bulunduruyordum. Böyle müzakerâta ise yalnız müzakerâtın başladığı zamanda istihsal edilmiş olan kati neticelerin esas olduğu malûmdur.

Dünya Müslümanlarının Şikâyetleri

İttihat ve Terakki gerek Irak Araplarının, gerek Suriye ve Yemen Araplarının çoktandır göstermekte oldukları ıftirak [ayrılma] temayüllerinden endişede idi. Şimdi İdris'in yaptığı bu harpte Türklerin muvaffakiyetsizlikleri Bingazi Araplarını müdafaa da Osmanlı Hükûmetinin gösterdiği acze inzımam edince [eklenince], bu halin Osmanlı İmparatorluğu'nun tabiiyeti altında bulunan 12 milyon Arap'ı ayaklandırmak ihtimalinden İttihat ve Terakki korkmaya başlamıştı.¹⁰²

Mamafih bu Yemen seferi bir taraftan bize faydalar temin etmekle beraber, diğer taraftan muayyen hudut ve şerâit içinde cereyan etmekte olmasına rağmen bizim için de bir takım siyasî müşkülâtın çıkmasına sebep oldu. Filhakika İngiliz Hükûmetine, Hindistan vali-i umumisi vasıtasıyla, Hint, Afganistan ve hatta Çin Müslümanları şikâyetler göndermiş

¹⁰² İtalyanların, Trablusgarp'ta yerleşebilmek için Yemen ve Hicaz taraflarında da yerli Arapları bize karşı tahrik etmeleri, ne kadar âciz bir mevkide kalmış bulduklarına ayrıca bir delildir. Giolitti, İdris'i ayaklandırmış olmasından ıftiharla bahsediyor, hâlbuki bu aynı zamanda Avrupa devletlerinin, bizim mülkümüzde ara sıra çıkmış olan isyanlarda nasıl parmakları olduğunu da itiraf etmek demektir. Çanakkale'yi kapamak istememizi, Avrupa menafi arkasına sığınarak bir nevi şantajcılık etmek suretiyle tavsif eden Giolitti, Trablusgarp'ı kurtarmak için, ötede beride böyle kahpece yaptığı tahrikât ve ifsadâtı bir büyük marifet gibi ifşa ve ilândan utanmıyor. Biz hatıratın bu kısımlarını hassaten ehemmiyetle nakle lüzum gördük. Çünkü bu, yalnız İtalya'nın değil, en büyük Avrupa devletlerinin bile bizle uğraşabilmek için nasıl perde arkasından bin türlü bayağılıklara tasaddi ettiklerini çok güzel gösteren bir misaldir. Bu devletlerin en büyükleri bile bizimle yüz yüze uğraşmaktan daima korkmuşlar ve başlıca silâhlarını, daima muhtelif ırklardaki tebaamızı bize karşı ayaklandırmak teşkil eylemiştir.

lerdi. Bu şikâyetler tamamıyla haksız ve yersiz idi. Çünkü biz, İdris'i tahrik ederek Türklerin aleyhine sevk etmekle beraber, Müslümanların ifayı hac etmesine mâni olacak her türlü harekâttan kemal-i ehemmiyetle ictinap etmiş ve bilhassa Mekke ve Medine'ye gidebilmek için çıkılacak başlıca liman ve mevkilere tecavüzden çok sakınmıştık.

Osmanlı Hükümeti ile Münasebetlerimiz

Türkiye'yle hal-i harpte bulunmamıza rağmen, biz tamamıyla hususî bir mahiyette olmak üzere Hükümet-i Osmaniye erkânı veyahut o zamanki idarenin mühim eşhası ile bilvasıta münasebâtı daima muhafaza etmiştik. Bu hususî münasebâtın idamesine Kumandan Volpi¹⁰³ ile Komandör Nogera delâlet etmekte idiler. Volpi asıl İtalyan olmakla beraber Türkiye'de Sırbistan Hükümetinin konsolosluk vazifesini görmekte ve bu suretle Türk muhitinde birçok tanıdıkları bulunmakta idi.

Nogera ise Banka Komerçiyale'nin¹⁰⁴ Şark Merkezi Müdürü sıfatıyla İstanbul'da kalmıştı ve onun da İstanbul'da mühim zevât nezdinde büyük bir itibarı vardı. Nogera her fırsat düştükçe Türk Hükümeti erkânı ile vaziyet hakkında konuşmakta ve sulha vâsıl olmak imkânlarını araştırmakta idi. Bu meyanda Nogera, nisan ayının başlangıçlarında, İttihat ve Terakki komitesinin mühim erkânından

Giuseppe Volpi

¹⁰³ 1877-1947. Faşist siyasî görüşlere sahip İtalyan işadamı.

¹⁰⁴ 1894 tarihinde kuruldu. [Yayına hazırlayanın notu]

talebi üzerine, biz Trablusgarp'ta muhasamatın [düşmanlığın] tatil edilmesi emrini verdiğimiz gibi Türk murahhasları da İstanbul'a telgraf çekerek İtalyan emtiasına karşı, mutut olan gümrük tarifesinin tatbiki lüzumunu bildirdiler.

Uşi Antlaşmasını imzalayan Türk-İtalyan heyetleri (sağdan sola) Giuseppe Volpi, Rumbeyoğlu Fahreddin, Guido Fusinato, Mehmed Nabi Bey, Pietro Bertolini

Trablusgarp'a muhtariyet bahşedildiğine dair olan فرمان ile adalara ait olan ve İdris'e taallük eden iradeler de 16 Teşrinievvel'de imza edilerek ertesi gün ilân olundu. Aynı günde İtalya kralı tarafından da Trablusgarp Araplarına aff-ı umumî ilân eden ve hürriyet-i diniye bahş eyleyen emirname ve beyanname de imza olunarak mevki-i meriyete vazedildi. Nihayet 18 Teşrinievvel 1913 günü de saat üçü 45 geçe Uşi'de, kati sulh muahedenamesi de imzalandı. Ben aynı günde, krala da beyan-ı malûmat ettikten sonra, ilk İtalyan müstemlekât

nezaretini ihdas ettim ve Bertolini'ye de telgraf çekerek bu nezareti teklif ettim o da kabul eyledi.

Ondan sonra Büyük Devletler de Trablusgarp üzerindeki hâkimiyetimizi tasdik ettiler. Bu hususta birinci Rusya devleti davranarak 16 Teşrinievvel'de tasdik etti, sonra 17'de Avusturya devleti, 18'de Almanya devleti, 19'da İngiltere devleti ve birkaç gün sonra da Fransa Trablusgarp'ın İtalya'ya ilhakını hemen tasdik eylediler.

20 Teşrinievvel'de murahhaslarımız, sulh muahedesinin imzalanmış metnini hâmil olarak Roma'ya avdet ettiler.

Trablusgarp'a gelince orada 22 Teşrinievvel'de General Tassoni, Garbia'daki Türk karargâhına Yüzbaşı Camera'yı göndererek Türk askerinin silâhlarını alma muamelesini yaptırdı ve bu muamele hiçbir engele uğramaksızın itmam edildi. O senenin Teşrinisani'sinin nihayetinde doğru da sulh muahedenamesini parlâmento tasdik etti.

Dizin

- A**
- Adalar Denizi 66, 67, 100, 103, 110, 111, 114, 119, 127, 129, 147, 169
- Adriyatik Denizi 85, 86, 87
- Aehrenthal, Avusturya Hariciye Nâzırı 33, 51, 52, 72, 86, 103, 104, 111
- Afganistan 48, 124
- Afrika 11, 30, 35, 45, 70, 74, 153
- Ahmet Muhtar Paşa Kabinesi 24
- Ajans Havas 94
- Akdeniz 18, 19, 35, 45, 51, 56, 74, 86, 171
- Alfred von Kiderlen-Waechter, Alman Hariciye Nâzırı 34, 56
- Almanya 23, 30, 34, 40, 42, 45, 50, 53, 54, 57, 58, 71, 82, 103, 104, 111, 114, 145, 148, 149, 171, 180, 181, 183
- Amiral Ameglio 113
- Amerika 145, 158, 180
- Amiral Borea-Ricci, İtalya'nın Trablusgarp valisi 77
- Amiral Cagni, İtalyan İşgal Kuvvetleri Komutanı 76
- Amiral Diyale 112
- Amiral Korsi 113
- Amiral Thacon de Revel 109
- Amiral Viyale 115
- Arap 37, 61, 119, 124, 126, 135, 159, 162
- Arap Cemiyeti 162
- Arnavutluk 50, 84, 85, 112, 135, 155
- Asım Bey, Osmanlı Hariciye Nâzırı 129, 130
- Asir 142
- Avrupa 21, 22, 41, 43, 47, 49, 52, 68, 71, 83, 85, 89, 93, 103, 104, 110, 111, 112, 118, 120, 124, 142, 144, 164, 165, 166, 169, 170, 178, 180
- Avrupa Devletler Hukuku 21
- Avusturya 23, 30, 33, 34, 49, 50, 51, 52, 53, 57, 72, 82, 86, 103, 104, 106, 108, 110, 111, 112, 113, 118, 133, 180, 183
- Ayn Zara 78, 92

B

Babiâli 22, 23, 24, 32, 33, 34, 35, 39, 43, 70, 76, 117, 166, 171, 173, 176, 180, 181
Bahriahmer 83, 87, 119, 121, 154
Bahrisefit 52
Bahriye Binbaşısı Cerrina Feroni 122
Balkanlar 15, 17, 19, 24, 48, 49, 50, 51, 52, 56, 85, 92, 104, 108, 111, 126, 134, 152, 159, 160, 163, 165, 167, 171, 176, 179
Balkan Savaşı/Savaşları 13, 15, 17, 22, 152, 160
Banka Komerçiyale 125
Baron Marschall, Almanya'nın İstanbul elçisi 53, 55, 56, 57, 114, 148, 149
Batı Afrika 25
Bertolini, İtalyan milletvekili 136, 140, 156, 183
Beynelminel Hakem Mahkemesi 94
Beyrut 65, 66, 106
Bingazi 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 36, 57, 60, 61, 73, 75, 76, 81, 92, 100, 109, 119, 123, 124, 127, 130, 148, 149, 150, 152, 154, 155, 159
Boğazlar 49
Bomba Limanı 109
Bosna Hersek 50
Bumeliana kuyuları 77
Büyük Devletler 89, 90, 91, 102, 108, 157, 179, 180, 183

C

Cağliari Limanı 96
Cağbub 61, 119
Carlsbad 158
Caux 151, 157, 159
Cavour 163, 169
Cezayir 17, 31

Ç

Çanakkale 24, 67, 101, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 114, 115, 116, 117, 118, 124
Çanakkale Boğazı 24, 109, 114, 115, 116
Çar 29
Çin 124

D

Dedeagaç 171, 176
de Martino, İtalya'nın İstanbul elçisi 39, 54, 56, 104
de Scalea 38
Derne 15, 17, 31, 81
Doktor Emin Bey 97
Draç 86
Dük des Abruzzes 85, 86
Düyün-ı Umumiye 19, 22, 141, 173, 178

E

Ege adaları 13
Ege Denizi 20
el-Ezher İslâm Üniversitesi 32
Enver Bey 17, 100
Eritre 119, 154

F

Fahrettin Bey, Peşte Başkonsolosu 147, 148
Fas 14, 29, 30, 35, 36, 45, 54, 71
Fizan 25, 141
Fransa 14, 23, 29, 30, 31, 35, 36, 42, 45, 46, 47, 49, 50, 71, 89, 90, 95, 96, 97, 104, 110, 151, 153, 183
Fransızlar 17, 30, 47
Fusinato 136, 140, 156, 164

G

Galli, Konsolos 79
Garbia 183
Garblılaşmış 148
Garp 148
Garzon 158
General Geneva 78, 92
General Pollia, İtalya'nın Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi 60, 61
General Tassoni 183

Gibbon Oteli 136

Girit 50

H

Hallaçyan, Osmanlı'nın Adliye Nâzırı 126, 127, 129, 130
Harbi Umumi 15
Hassune Paşa, Trablusgarp Belediye Reisi 37
Hilâl-i Ahmer 47, 96, 97
Hindistan 124, 157
Hint 83, 124
Homs 81
Hristiyan 145, 160
Hudeyde 122
Hükümet-i Osmaniye 33, 57, 75, 76, 125, 126, 127, 132, 147, 149, 150, 167, 174, 175

Hürriyet ve İtilaf Fırkası 161

Hüseyin Cahit Bey 129

Hüseyin Hilmi Paşa 133

I

Irak 124

İ

İbrahim Hakkı Paşa 15, 36, 38, 47, 54, 69, 129

İmam Yahya 122, 123, 142, 172
İmroz 116
İngilizler 17, 107, 121
İngiltere 14, 23, 29, 30, 42, 43, 44, 50, 82, 87, 90, 104, 107, 109, 118, 145, 151, 158, 180, 183
İngiltere Hariciye Nezareti 44
İslâmiyet 120
İstanbul 24, 31, 35, 36, 39, 47, 53, 54, 57, 69, 70, 89, 91, 101, 114, 118, 125, 128, 129, 132, 134, 137, 140, 142, 144, 145, 146, 148, 149, 155, 159, 160, 161, 162, 163, 167, 168, 169, 170, 171, 173, 174, 176, 181
İstanköy 113
İsviçre 133, 148, 151, 152, 156, 163, 171
İtalya 9, 10, 11, 13, 15, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 65, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 86, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 101, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 111, 113, 114, 124, 126, 127, 129, 130, 131, 133, 134, 136, 137, 140, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 160, 163, 164, 165, 166, 168, 170, 171, 172, 173, 175, 178, 182, 183
İtalyan Parlamentosu 23
İttifak-ı Müselles 53, 58
İttifak-ı Müselles Muahedesi 30, 52, 103, 111
İttihat ve Terakki 14, 16, 36, 37, 50, 55, 68, 69, 104, 120, 123, 124, 125, 126, 127, 129, 131, 133, 134, 135, 139, 144, 147, 150, 154, 159, 160, 161, 167
İzvolski, Rus Hariciye Nâzırı 48

J
Jön Türkler 34, 42, 51, 54, 57, 103, 160

K
Kahire 32
Kajetan Mérey von Kapos-Mére, Avusturya'nın Roma Elçisi 107
Kâmil Paşa 133, 144, 145, 146, 147, 150, 161, 166, 170, 173, 181
Karasu Efendi, istanul milletvekili 137, 138, 139, 150
Kartaca 47, 96, 97
Katila Limanı 113
Kavur 58, 72, 73
Kaymakam Giardino 98
Koloni 25
Konsulta 38
Kont Berchtold, Avusturya Dışişleri Bakanı 104, 107, 110

Kruppi, Fransız Hariciye Nâzırı 46
Kufre 61
Kuzey Afrika 17, 31

L
Lahey 94, 96, 97
Lahey Mahkemesi 94, 96, 97
Leonardi Cattolica, İtalya'nın Bahriye Nâzırı 100
Libya 25, 31, 88
Londra Muahedesi 117
Lozan 95, 133, 136, 139, 140, 141, 146, 151, 153, 163, 164
Lucerne 133

M
Mahmud Şevket Paşa 128, 129
Manuba 47, 96, 97
Marmara Denizi 109
Meclis-i Mebusan 38, 95, 131
Medine 122, 125
Mehmet Ali Ulvi Bey 30
Mekke 120, 122, 123, 125
Melegari 103
Meşrutiyet 14, 103, 144, 161
Mısır 14, 17, 29, 30, 31, 81, 100, 120, 121, 148
Mösyö Barére, Fransız elçisi 107

Mösyö de Lcasse 47
Mösyö Klemenso 95
Mösyö Legrand 94
Mösyö Nerafot, Rusya'nın Hariciye Nâzırı 48
Mösyö Poincaré, Fransa Başvekili ve Hariciye Nâzırı 95, 96, 97, 105
Musava 119, 121, 154
Mustafa Kemal 17, 25
Mühendis Dinari 128

N
Nabi Bey 147, 153
Nabi ve Fahrettin Bey 154
Napoli 63, 64, 77
Nara 101
Nogera 125
Noradunkyan 145, 146, 147, 150, 155, 160, 161, 164, 166, 169, 170, 174, 181

O
On iki Ada 17, 22, 24, 112, 155
Osmanlı 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 41, 44, 45, 57, 59, 60, 65, 69, 73, 82, 84, 88, 106, 107, 111, 113, 123, 124, 125, 128, 133, 134, 135, 137, 141, 144, 145, 150, 159, 162, 164, 165, 171, 175

Osmanlı Hükümeti 32, 33, 59, 60, 107,
123, 124, 171

Osmanlı İmparatorluğu 36, 41, 45, 82, 84,
113, 124, 159, 165

Osmanlı Meclis-i Mebusanı 19

P

Palermo 64

Pallaviçini, Avusturya elçisi 180

Pansa 56

Paris 38, 46, 48, 49, 90, 145, 158

Pielson 46

Preveze 67, 85

Psitos 113

R

Racconigi 48, 49, 72

Racconigi Uyuşmaları 48

Reşit Paşa 162, 163, 164, 166, 167, 169,
171

Rodos 17, 22, 24, 112, 113

Roma 11, 13, 37, 38, 58, 59, 73, 91, 94,
98, 103, 106, 118, 144, 148, 152, 158,
162, 163, 164, 169, 183

Rubiolo 122

Rus 29, 30, 48, 50, 82, 89, 103

Rusya 23, 29, 42, 48, 50, 89, 109, 117, 118,
157, 170, 183

S

Said Paşa Kabinesi 24

Sait Halim Paşa 135, 136, 137, 138, 139,
140, 142, 143, 144, 146

San Giuliano 38, 39, 51, 58, 73, 89, 107,
111, 141, 150, 151, 165, 169

Sardinya 9, 96

Sazonov, Rusya'nın Hariciye Nâzırı 89, 90,
92, 103, 109, 117

Selves, Fransa'nın Hariciye Nâzırı 47

Sen-Petersburg 107

Seyid Ahmet Şerif el-Sünûsi 25

Seyyid İdris 19, 119, 120, 121, 122, 123,
142

Siraküza Limanı 70

Sir Edward Grey, İngiltere'nin Hariciye Nâzırı
42, 43, 44, 90, 91, 108, 118

Skarpanta 113

Stampalya 113, 116

Suriye 124

Ş

Şark 34, 55, 125, 132

Şarklı 148

Şemseddin Bey 172

T

Talat Bey 128, 131, 134

Tevfik Paşa 144

Tittoni, İtalya'nın Paris elçisi 46, 47, 48,
90, 158

Tobruk 17, 81, 101, 109, 117

Tunus 17, 47, 96, 97, 153, 162

Turin 156, 163, 169

Türk 14, 18, 20, 22, 24, 30, 31, 34, 37, 38,
39, 40, 44, 47, 48, 50, 53, 58, 65, 66, 67,
69, 70, 75, 76, 79, 80, 85, 86, 91, 96,
97, 101, 106, 109, 110, 113, 114, 115,
116, 117, 120, 122, 125, 127, 128, 129,
130, 132, 135, 138, 140, 145, 146, 147,
148, 149, 151, 152, 153, 154, 155, 156,
157, 158, 162, 163, 164, 165, 167, 168,
169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177,
180, 181, 183

Türk-Arap İmparatorluğu 25

Türk Hariciye Nezareti 39

Türk-İtalyan Antlaşması 22

Türkiye 11, 17, 36, 38, 39, 41, 43, 44, 47,
49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 61,
66, 73, 74, 76, 83, 84, 85, 87, 89, 90, 91,
92, 100, 102, 103, 105, 107, 110, 111,
113, 114, 117, 118, 119, 125, 126, 127,
129, 130, 135, 139, 142, 143, 144, 145,
146, 148, 150, 154, 155, 157, 158, 159,
160, 163, 164, 165, 166, 169, 170, 172,
173, 175, 176, 177, 178, 179, 180

U

Umumî Harp 15

Uşi 13, 18, 22, 24, 25, 164, 167, 170, 171,
176, 182

Uşi Anlaşması 13

Ü

ültimatom 57, 59, 71, 73, 174

V

Vallombrosa 58

Viyana 51, 53, 85, 86, 88, 107, 108, 133,
134, 163, 180

Volpi 125, 128, 129, 130, 131, 132, 136

W

Wangenheim, Almanya'nın İstanbul Elçisi
148, 149, 150, 180

Y

Yemen 119, 120, 122, 123, 124, 134,
142, 172

Yunan Denizi 86

Yunanistan 23, 176

Yüzbaşı Biscaretti 85

Yüzbaşı Camera 183

Z

Zaman 11, 13, 164

Zimmermann, Almanya'nın Hariciye Nâzırı
Müsteşarı 145, 150

Dönemin İtalya Başbakanının,
Türk-İtalyan Savaşı'na Dair Hatıraları

Trablusgarp'ı Nasıl Aldık?

Osmanlı Devleti'nin son yıllarında topraklarından pay kapmak isteyen ülkeler arasında İtalya da dahil olmuştur. Bu amacın bir tecellisi olarak da Trablusgarp'a saldırarak burayı ilhak etmek istemiş ve amacına ulaşmıştır. Osmanlı Devleti'nin mağlubiyetiyle sonuçlanan Trablusgarp Harbi, onun Afrika kıtasından çıkmasına ve beraberinde de ülke içinde önemli kırılmaların yaşanmasına neden olmuştur.

Bu süreci başlatan ve büyük oranda yöneten İtalya Başbakanı Giovanni Giolitti hatıralarını kaleme almış ve bu hatıralar 1922 yılında İtalya'da yayınlanmıştır. Söz konusu hatıraların Osmanlı Devleti'ni ilgilendiren kısımları 29 Temmuz 1935 ile 10 Eylül 1935 tarihleri arasında Zaman gazetesinde tefrika edilmiştir. İstifadenize sunmuş olduğumuz eser de bu tefrikadan yola çıkılarak hazırlanmıştır.

Hatırada döneme ait çok önemli bilgiler ve tespitler yer almaktadır. Osmanlı Devleti'ndeki gruplaşmalar nedeniyle siyasilerin ve askerlerin tercihlerinde ülkeden ziyade partileri lehine karar vermeleri gibi ilginç ve bir o kadar da ibretlik konuları hayretle okuyacaksınız.

kitapadresi.com
İnternetteki kitap adresiniz